

Az Evangélikus Országos Gyűjtemény hírlevele | 2025 május

ÉLETISKOLA. Sztehlo Gábor embermentő munkássága

Időszaki kiállítás **MEGHOSSZABBÍTVÁ**
2024. november 12. – 2025. június 21.

Ötven éve hunyt el Sztehlo Gábor (1909–1976) evangélikus lelkes, aki a vészkorszakban kétezer ember életét mentette meg védett házak hálózatát létrehozva a Nemzetközi Vöröskereszt segítségével. Sztehlo élete során sokaknak és sokféleképpen segített népfőiskola alapításával, gyermekotthon létrehozásával, kitelepítettek látogatásával, ápoló-otthonok alapításával, svájci emigrációjában pedig segélyek Magyarországra juttatásával. Kiállításunk az elmúlt évek friss kutatásainak felhasználásával, eddig ismeretlen dokumentumok, fotók és személyes tárgyak bemutatásával hozza közel látogatóinkhoz Sztehlo Gábort, aki az embertelen 20. században mutatott példát emberségből. A kiállítás kurátorai: **Borókay Zsófia** és **Kertész Botond**.

Kapcsolódó múzeumpedagógiai programok:
<https://eom.lutheran.hu/node/3018>

★

„ÚGY KELL RÚGNI, MŰVÉSZKÉM!” Esterházy Péter és mesterei

Időszaki kiállítás az Evangélikus Országos Könyvtárban
2025. április 14. – december 12.

„A fáma szerint Puskás Ferenctől megkérdezte volt egyszer Zelk Zoltán, hogy miként lehetséges az, hogy az ő labdái mindig olyan pontosan célba érnek. Úgy kell rúgni, művészkém, válaszolta állítólag a ballábas, nagy magyar gondolkodó.”

2022-ben, a Magyar kultúra napján nyílt meg az evangélikus egyház székházában az **Esterházy Péter és Gitta Könyvtár**. A mintegy 12.000 kötet

feldolgozása, elhelyezése megtörtént – a könyvtár látogatható. A kötetek jelentős része a szerzők dedikációját tartalmazza, ezáltal nemcsak egy 20–21. századi író (és olvasó) könyvtárába, hanem a magyar irodalom kapcsolatrendszerébe is bepillantást nyerünk.

Az író születésének 75. évfordulóján, április 14-én nyílt az első kiállítás, amelyben Esterházy

„mestereivel” való kapcsolatát mutatjuk be könyvek, dedikációk, szövegek és személyes tárgyak segítségével. Íme a pompás névsor: **Jelenits István, Hamvas Béla, Szentkuthy Miklós, Ottlik Géza, Örkény István, Weöres Sándor, Szabó Magda, Mándy Iván, Pilinszky János, Mészöly Miklós, Nemes Nagy Ágnes.**

A munkába zárkózás nem példák nyomán történt, inkább jobb híján. Meg talán másként nem is lehet. Az, hogy vannak emberek, akiket nem tudtak megtörni, kikezdeni se, az nagy példa és segítség. Vagy arra gondolhatni egy éjszaka, hogy Ottlik is ébren van. Már ettől jobb lesz, amit csinálok. Minthogy a hivatalos irodalommal való első találkozásaink legalábbis felemásak voltak, gyanakodni kezdtünk, s akkor ők voltak annak a másik, vagyis a valóságos irodalomnak a hírnökei, bizonyítéka annak, hogy mégis „minden megvan”. (Interjúrészlet; 1988)

Fotó: Martin Vukovits

A logót Nádler István festményének felhasználásával Rezessy Szabolcs tervezte.

Az Esterházy kiállítás kurátora: **Hafner Zoltán.**

A kiállítás bejelentkezéssel látogatható: kriszta.balogh@lutheran.hu

Bejárat: Budapest VIII. ker. Szentkirályi u. 51.

A KIÁLLÍTÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ PROGRAMOKAT ŐSZTŐL RENDEZZÜK.

★

A megnyitón **Fabiny Tamás** püspök mondott köszöntőt, majd **Visky András** és **Dragomán György** tartottak megnyitó beszédet. Esterházy írásaiból **Hegedűs D. Géza** olvasott fel, **Dés László** szaxofonozott. A megnyitóról itt olvashatnak (VIDEÓVAL!):

<https://eok.lutheran.hu/node/3194>

★

Május 7. (szerda), 17.00 | VÁROSI SÉTA

„Hiába, Pest csak Pest, tagadhatatlan!” – Múzeumközi kóborlás a Belvárosban

Egy különleges „kísérő” segítségével kapcsolunk össze két kulturális intézményt. Petőfi Sándor „óriáskígyó báméskodásával” szemléljük a városi teret, miközben izgalmas, érzelmes, borzongató történeteket hallhatunk a XIX. századi Pestről. Az Evangélikus Országos Múzeum és a Petőfi Irodalmi Múzeum gyűjteményi darabjait megismerve, polgárok és nemesek írásban megőrzött beszámolóin, s nem utolsósorban Petőfi versein, prózáján, levelein keresztül elevenítünk meg tereket, találkozásokat,

városi jeleneteket.

Gyülekezés: az Evangélikus Országos Múzeum bejáratánál. A séta a Petőfi Irodalmi Múzeumnál ér véget. **Regisztráció:** <https://eom.lutheran.hu/node/3157>

*

EOGY-est: Evangélikus Országos Múzeum, május 16. 17.00

Az év első gyűjteményi estjét – rendhagyó módon – a Deák téren tartjuk.

Meghívott vendégek: **Csanádi-Szikszay Györgyi** építészmérnök, a KÉM alapítója, **Merényi Zsuzsanna** pedagógus, a Sztehlo Alapítvány kuratóriumának elnöke és **Preisich Katalin** építészmérnök, c. egyetemi tanár.

„Gyermeamentés másként”

Kerekasztal beszélgetés az építészet és a pedagógia kapcsolatáról.

Időpont
2025. május 16. (17.00)

Helyszín
Evangélikus Országos Múzeum
(Budapest V. Deák Ferenc tér 4.)

Sztehlo Gábor és Preisich Gábor kapcsolata 1944-ben a vészkorszakban kezdődött. Stehlo pedagógusi és Preisich építészeti munkásságán keresztül járjuk körbe a pedagógiai architektúra lehetőségeit. Hogyan hat az építészeti tér a tanítás-tanulás, illetve a nevelés folyamatára? Hogyan mutakozhatnak meg, illetve megmutatkozhatnak-e egyáltalán pedagógiai elvek az építészetben? Az 1945-ben létrehozott PAX gyermekotthon, ismertebb nevén Gaudiopolis kapcsán kitekintünk Stehlo Gábor pedagógiájának időtálló és mai napig korszerű nevelési elveire és a ma működő gyermekvárosok, gyermekotthonok gyakorlatára.

*

Május 17. 10.00 | VÁROSI SÉTA

Budai gyermekvárosok nyomában | Az Evangélikus Országos Múzeum és a Kisgyermekes Építészeti Műhely közös városi sétája

Sztehlo Gábor evangélikus lelkész a Nemzetközi Vöröskereszt támogatásával negyvenkét, főként budai villában létrehozott gyermekotthonban adott menedéket a vészkorszakban menekülni kényszerült családok gyermekeinek. A séta során megismerkedünk a védett otthonok mindennapjaival, az egyre kockázatosabb döntésekkel, amelyeket Budapest ostromakor kellett meghozni, és a háború utáni újrainduló élet kihívásaival. A pincében együtt töltött

hetek kovácsolták össze azt a csapatot, akikkel együtt indult el Stehlo Gábor és alapította meg Gaudiopolis (Örömváros) Ifjúsági Államot. A gyermekvárost, amely számos árván vagy félárván maradt gyermeknek az igazi otthont és új élet reményét jelentette. Preisich Gábor is az embermentő lelkésztől kapott segítséget 1944–45-ben, majd építészként ő tervezte meg az első, kifejezetten erre a funkcióra létrehozott gyermekváros épületegyüttesét. Városi sétánkon ezúttal nemcsak a velünk élő épített környezetet, annak történelmi háttérét ismerjük meg, hanem körbejárjuk, melyek azon pedagógiai elvek, amelyek Örömvárossá tehettek a háborút átélt gyermekek otthonát, és miként fogalmazódhatnak meg ezek az építészet nyelvén. Ami 1946-ban álmom maradt csupán, az nyomot hagyott sétánk utolsó állomásánál a Csátárka úti gyermekvárosnál.

A séta regisztrációköteles: <https://forms.gle/b5DTq7qTXvIkAzrf8>

Találkozó: II. kerület, Gábor Áron utca - Pasaréti út sarka

A séta végpontja: Cseppkő utcai Gyermekotthon

A séta során kb. 3 km-t és 100 m szintkülönbséget járunk be.

Időtartam: kb. 180 perc

A sétát **Borókay Zsófia** muzeológus, EOM és **Csanádi-Szikszay Györgyi** építész, a KÉM alapítója vezeti.

Jegyár: 2500 Ft, amit adományként a helyszínen készpénzben lehet fizetni.

A REFORMÁCIÓ ÖRÖKSÉGE 2025

Múzeumi esték 3.

Május 29. csütörtök 18:00

PECZ SAMU | Róka Enikő előadása

Pecz Samu, „a gótikus funkcionalista” számos ikonikus budapesti és vidéki épület (Nagyvásárcsarnok, Gólyavár, múgyetemi könyvtár, nemzeti levéltár, bérházak) mellett protestáns templomairól ismert. „Pecz mindig a funkciónak rendelte alá az épületeit, kiindulópontja az volt, hogy egy épület milyen célt fog szolgálni. A templom épületének, a benne folyó szertartásnak megfelelő struktúrát tudott alkotni, valószínűleg nem függetlenül attól, hogy a protestáns liturgiát nemcsak jól, de belülről ismerte. Így válhatott a protestáns templomépítészet hazai szakértőjévé.”

*

Menü-mustra. Ételek a Bibliában. Új múzeumpedagógiai programunk elérhető. Bővebben:

<https://eom.lutheran.hu/node/2984>

A korábbiak pedig itt: <https://eom.lutheran.hu/node/1074>

Jön! Jön! Jön! Jön! Jön! Jön! Jön! Jön! Jön! Jön! Jön! Jön! Jön! Jön! Jön! Jön! Jön!

Az Evangélikus Országos Gyűjtemény május 31-én ott lesz az EPOT-on is. Keressenek bennünket a Lehetőségek piacán! Ajánlatunk három aktuális, a gyűjteményhez köthető évfordulóhoz kapcsolódik: **500 éve történt Luther és Bora Katalin esküvője, 100 évvel ezelőtt született Sztehlo Gábor, 75 éves lenne Esterházy Péter.**

*

Az alábbi helyeken a Habsburg Ottó Alapítvánnyal közösen rendezett, nagysikerű Gratz Gusztáv konferenciánkról (2025. febr. 28.) olvashatnak beszámolókat:

<https://evangelikus.hu/hireink/beszamolo/konferenciaval-emlekeztek-a-150-eve-szuletett-gratz-gusztavra>

<https://www.evangelikus.hu/hireink/beszamolo/egy-protestans-legitimista-eletutja>

*

Az Evangélikus Országos Gyűjtemény korábbi eseményeinek anyagairól és a további eseményekről tájékozódjanak honlapjainkon és facebook-oldalainkon.